

Na osnovu **člana 103.** Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SRJ", br. 24/98 i 29/98), savezni ministar za rad, zdravstvo i socijalnu politiku propisuje

PRAVILNIK O BANJSKOM I KLIMATSKOM LEČENJU VOJNIH INVALIDA (Sl. list SRJ br. 37/98)

Osnovni tekst na snazi od 28.07.1998., u primeni od 28.07.1998.

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se medicinske indikacije i kontraindikacije za banjsko i klimatsko lečenje vojnih invalida, trajanje lečenja, uslovi, postupak i način ostvarivanja banjskog i klimatskog lečenja na koje vojni invalidi imaju prava u smislu člana 52. Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca (u daljem tekstu: Zakon).

Član 2.

- (1) Na banjsko i klimatsko lečenje može se uputiti vojni invalid koji je u toku poslednje godine intenzivno lečen savremenim medicinskim merama i sredstvima od bolesti navedene kao indikacija u Listi medicinskih indikacija i kontraindikacija za banjsko i klimatsko lečenje (u daljem tekstu: Lista), koja je odštampana uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (**Prilog I**)
- (2) Kad je vojni invalid lečen od više bolesti, lekarska komisija će odlučiti zbog koje bolesti invalida treba uputiti na banjsko i klimatsko lečenje.

Član 3.

- (1) Banjsko i klimatsko lečenje traje 21 dan.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, lekarska komisija može, zavisno od težine bolesti za koju odobrava lečenje, odobriti banjsko i klimatsko lečenje u trajanju od 15 dana.
- (3) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana lekarska komisija može, u prvoj godini posle završenog bolničkog lečenja vojnog invalida posle pretrpljenog moždanog udara sa oduzetošću ekstremiteta, srčanog infarkta, teškog preloma kičme, loma kostiju i velikih zglobova, odobriti banjsko i klimatsko lečenje u trajanju od 30 dana.

Član 4.

- (1) Na banjsko i klimatsko lečenje od određene bolesti vojni invalid se, po pravilu, može uputiti samo onoliko puta koliko je u Listi propisan broj lečenja od te bolesti.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, u slučaju težeg pogoršanja bolesti i posle sprovedenog intenzivnog lečenja savremenim medicinskim merama i sredstvima, vojni invalid se može uputiti na lečenje samo ako lekarska komisija smatra da je takvo lečenje neophodno i da su pre tog lečenja iscrpene sve druge opravdane medicinske mere i sredstva.

Član 5.

Vojni invalid može koristiti banjsko i klimatsko lečenje samo jedanput u toku kalendarske godine.

Član 6.

- (1) Predlog za upućivanje vojnog invalida na banjsko i klimatsko lečenje daje ordinirajući lekar opšte medicine (u daljem tekstu: lekar) kod koga se vojni invalid leči i kod koga se nalazi medicinska dokumentacija o zdravstvenom stanju i lečenju vojnog invalida u smislu propisa fonda zdravstvene zaštite na čijem području vojni invalid ima prebivalište.
- (2) Predlog za lečenje daje se na obrascu Bolesnički list za banjsko i klimatsko lečenje vojnog invalida (u daljem tekstu: bolesnički list).
- (3) Obrazac bolesničkog lista je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (**Prilog II**).

Član 7.

Podatke o ranijem korišćenju prava na banjsko i klimatsko lečenje u bolesnički list upisuje

nadležni organ.

Član 8.

(1) Banjsko i klimatsko lečenje vojnog invalida odobrava lekarska komisija iz člana 84. stav 1. Zakona na osnovu pregleda vojnog invalida ili medicinske dokumentacije.

(2) Banjsko i klimatsko lečenje vojnog invalida kome je priznato pravo na dodatak za negu i pomoć kao i nepokretnog ili teško pokretnog vojnog invalida lekarska komisija iz člana 84. stav 1. Zakona odobrava na osnovu potpune medicinske dokumentacije.

Član 9.

(1) Kad lekarska komisija utvrdi da su ispunjeni uslovi za banjsko i klimatsko lečenje, odrediće specijalizovanu zdravstvenu organizaciju u kojoj se u lečenju primenjuje i prirodni faktor, drugu zdravstvenu organizaciju u kojoj se lečenje obavlja pretežno prirodnim faktorom, odnosno organizaciju osnovanu za lečenje, odmor i rekreaciju boraca i vojnih invalida u kojoj se u lečenju primenjuje prirodni faktor (u daljem tekstu: lečilište).

(2) Lekarska komisija određuje najmanje dva lečilišta u kojima se može obaviti banjsko i klimatsko lečenje, zavisno od medicinske indikacije.

Član 10.

Lekarska komisija saopštava svoje mišljenje o predlogu lekara za banjsko i klimatsko lečenje vojnog invalida odmah po izvršenom pregledu vojnog invalida ili po izvršenom uvidu u medicinsku i drugu dokumentaciju o zdravstvenom stanju i lečenju vojnog invalida.

Član 11.

Protiv mišljenja lekarske komisije vojni invalid može izjaviti prigovor komisiji lekara - veštaka. Prigovor se izjavljuje odmah po saopštenju mišljenja, a najdoknije u roku od 15 dana od dana saopštenja.

Član 12.

O prigovoru vojnog invalida komisija lekara-veštaka dužna je dati svoje mišljenje u roku od 15 dana od dana prijema prigovora.

Član 13.

(1) Mišljenje lekarske komisije povodom zahteva vojnog invalida za banjsko i klimatsko lečenje dostavlja se nadležnom organu.

(2) Nadležni organ dostavlja komisiji lekara - veštaka mišljenje lekarske komisije protiv koga je izjavljen prigovor.

Član 14.

(1) Lekarska komisija se sastaje i radi po potrebi.

(2) O svom radu lekarska komisija vodi dnevnik, u koji se obavezno unose podaci o vremenu rada, ime i prezime pregledanog invalida, grupa invaliditeta i odluka komisije.

Član 15.

(1) Pratiocu vojnog invalida kome je priznato pravo na dodatak za negu i pomoć za vreme banjskog i klimatskog lečenja obezbeđuju se smeštaj i ishrana u lečilištu dok se vojni invalid nalazi na lečenju.

(2) Smeštaj i ishrana iz stava 1. ovog člana obezbeđuju se i pratiocu vojnog invalida kome nije priznato pravo na dodatak za negu i pomoć ako je ukupna nesposobnost vojnog invalida u vreme odobravanja lečenja jednaka nesposobnosti po osnovu koje vojni invalidi imaju po Zakonu pravo na dodatak za negu i pomoć, kao i pratiocu vojnog invalida koji je na osnovu propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju ostvario pravo na novčanu naknadu za negu i pomoć u punom obimu.

(3) Ako se u lečilištu obezbeđuju stalna nega i pomoć, ne obezbeđuju se smeštaj i ishrana za pratioca vojnog invalida iz st. 1. i 2. ovog člana, osim za pratioca vojnog invalida I grupe kome je priznato pravo na dodatak za negu i pomoć prvog stepena, kome se obezbeđuju smeštaj i ishrana u lečilištu.

(4) Lekarska komisija može vojnom invalidu odrediti pratioca samo za vreme odlaska na banjsko i klimatsko lečenje i povratka sa lečenja i kad nije u pitanju invalid iz st. 1. i 2. ovog člana.

Član 16.

Mišljenje lekarske komisije, odnosno komisije lekara -veštaka kojim je vojnom invalidu odobreno banjsko i klimatsko lečenje nadležni organ dostavlja u roku od osam dana prvom naznačenom lečilištu u bolesničkom listu.

Član 17.

- (1) Ako je vojni invalid iz opravdanih razloga (smrtni slučaj u porodici, bolest i sl.) sprečen da određenog dana počne lečenje, dužan je da o tome odmah obavesti lečilište koje ga je pozvalo na lečenje.
- (2) Lečilište nema obavezu da primi na lečenje vojnog invalida koji je bez pismenog poziva došao na lečenje.

Član 18.

- (1) Vojni invalid može prekinuti započeto banjsko i klimatsko lečenje u slučaju smrti člana uže porodice i kad je sprečen da nastavi lečenje zbog odlaska na stacionarno lečenje ili usled više sile.
- (2) Vojni invalid će nastaviti započeto lečenje u vreme o kome se dogovori sa lečilištem.

Član 19.

- (1) Nadležni organ vodi evidenciju o odobrenim, odnosno odbijenim zahtevima vojnih invalida za upućivanje na banjsko i klimatsko lečenje - na osnovu podataka iz bolesničkog lista.
- (2) Evidencija iz stava 1. ovog člana vodi se na obrascu karton banjskog, odnosno klimatskog lečenja vojnog invalida, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (Prilog III).
- (3) Na osnovu podataka iz evidencije iz stava 1. ovog člana, nadležni organ dostavlja saveznom organu nadležnom za pitanja boraca i vojnih invalida izveštaj o ostvarivanju prava na banjsko i klimatsko lečenje vojnih invalida u prethodnoj godini najdocnije do 1. marta tekuće godine.

Član 20.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o banjskom i klimatskom lečenju vojnih invalida ("Službeni list SFRJ", br. 30/86 i 9/90).

Član 21.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".

Br. 4/2-03-049/98-006

24. jula 1998. godine

Beograd

Savezni ministar
za rad, zdravstvo
i socijalnu politiku
dr Miodrag Kovač, s. r.

Prilog I**LISTA****MEDICINSKIH INDIKACIJA I KONTRAINDIKACIJA ZA BANJSKO I KLIMATSKO LEČENJE****A. BANJSKO LEČENJE****I. Indikacije**

Banjsko lečenje u odgovarajućoj organizaciji, odnosno ustanovi indicirano je za sledeće bolesti:

1) bolesti želuca:

a) grizlica želuca posle rendgenski potvrđene sanacije postignute

- medikamentoznim lečenjem - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- b) duodenalna grizlica u fazi kliničke remisije - dva puta u toku poslednjih pet godina;
 - v) stanja posle operacije želuca i resekcije creva - dva puta posle operacije;

2) bolesti creva:

- a) teški i uporni oblici kolitisa, ako je pothranjen - dva puta u toku poslednjih pet godina;

3) bolesti jetre:

- a) rekovalescentna stanja posle medikamentozno lečenog akutnog hepatitisa - dva puta posle lečenja;
- b) posthepatitično stanje ili hronični hepatitis sa izraženim poremećajem funkcije jetre - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- v) kompenzovana ciroza jetre - dva puta u toku poslednjih pet godina;

4) bolesti žučne kese i žučnih puteva:

- a) stanje posle odstranjenja žučne kese - dva puta posle operacije;
- b) pankreatitis u rekovalessenciji i hronični pankreatitis - tri puta u toku poslednjih pet godina;
- v) posle resekcije pankreasa - dva puta posle operacije;

5) bolesti bubrega i mokraćnih puteva:

- a) stanje posle operacije bubrega i mokraćnih puteva - dva puta posle operacije;
- b) urilitijaza sa mogućnošću spontane eliminacije - dva puta u toku poslednjih pet godina;

6) bolesti ženskih polnih organa i dojke:

- a) hronični zapaljivi procesi i stanja posle većih operativnih zahvata (uterus, aneks, mamma) posle bolničkog lečenja - tri puta u toku poslednjih pet godina;

7) bolesti lokomotornog aparata:

- a) reumatoidni artritis sa pozitivnim serološkim nalazom reuma-faktorom - svake druge godine;
- b) psorijatični artritis u svim fazama - tri puta u poslednjih pet godina;
- v) spondilitis ankilopeptika (M. Bechterow) - svake druge godine do nastupanja konačnih ankiloza;
- g) bolna stanja prouzrokovana degenerativnim reumatskim promenama na kičmenom stubu, zglobovima i lokomotornom aparatu (artroza, poliartriza, spondiloza, spondiloartroza) - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- d) deformiteti kičmenog stuba (kifozis, skoliozis, koksavare, kruravara itd.), praćeni teškim statodinamskim poremećajima - dva

puta u toku poslednjih pet godina;

đ) estraartikularni reumatizam (tendovaginitis, miozitis, periarthritis itd.), praćen upornim bolovima, kontrakturama i drugim funkcionalnim ispadima - jedanput u toku poslednjih pet godina;

e) osteogene, artrogene, miogene i desmogene kontrakture, kao i dekompenzovane diskopatije pre operacije, odnosno posle operacije - jedanput pre, odnosno posle operacije;

ž) amputacioni patrinci u slučajevima teže hipotrofije mišića razvoja kontraktura i dekubitalnih ulcera, kod priprema za promenu proteza - svake druge godine;

z) stanje posle završenog bolničkog lečenja zbog teških preloma kičme, drugih kostiju ili velikih zglobova - u specijalizovanim organizacijama odnosno ustanovama - dva puta posle bolničkog lečenja;

8) bolesti metabolizma i endokrine bolesti:

a) šećerna bolest dobro terapeutski uravnotežena - tri puta u toku poslednjih pet godina;

9) bolesti perifernog i centralnog nervnog sistema:

a) neuritis, polineuritis, polineuropatijska i neuralgija (toksični, zapaljivi, metabolični ili traumatski) posle kliničke obrade i medikamentozne terapije - dva puta u poslednjih pet godina;

b) fantomski bol, klinički potvrđen - dva puta u poslednjih pet godina;

v) stanje posle operativnog zahvata na perifernom i centralnom nervnom sistemu - tri puta posle operacije;

g) pareze, plegije (mono, hemi, para) po završenom bolničkom lečenju - tri puta u toku poslednjih pet godina;

d) progresivna mišićna distrofija i ostale miopatije posle bolničkog lečenja ili medikamentozne terapije;

đ) multipla skleroza, siringomielija, Parkinsonova bolest, posle završene kliničke obrade i lečenja i posebne preporuke za balneokineziterapiju u specijalizovanoj zdravstvenoj organizaciji odnosno ustanovi sa prirodnim faktorom lečenja - tri puta u poslednjih pet godina;

10) koronarna bolest - stanje posle operativnih zahvata na srcu, koronarnim i velikim arterijama:

a) stanja posle infarkta miokarda u svrhu rehabilitacije - samo u specijalizovanoj zdravstvenoj organizaciji, odnosno ustanovi sa prirodnim faktorom lečenja - tri puta posle infarkta;

b) stanje posle operativnih zahvata na srcu, koronarnim i velikim krvnim sudovima, po završenom kliničkom lečenju - samo u specijalizovanoj zdravstvenoj organizaciji, odnosno ustanovi sa prirodnim faktorom lečenja - tri puta posle operacije;

v) manifestna i laboratorijski utvrđena stanja angine pektoris - dva puta u poslednjih pet godina;

g) hronične progredientne opstruirajuće bolesti arterije ekstremiteta prvog i drugog stepena, konzervativno ili operativno lečenje - tri puta u toku poslednjih pet godina.

II. Kontraindikacije

Banjsko lečenje je kontraindicirano za sledeće bolesti:

1) prema opštoj kontraindikaciji:

- a) sva akutna febrilna stanja;
- b) svi oblici tuberkuloze pluća ili drugih organa, sa znacima aktiviteta;
- v) kahektična i dementna stanja;
- g) stanje posle preležanog infektivnog oboljenja i obimnog krvarenja u trajanju od tri meseca;
- d) krvne bolesti - perniciozna anemija, teška anemija, hemoragične dijateze, panmijeloftiza, agranulocitoza;

2) bolesti želuca:

- a) grizlica želuca u fazi evolucije (sa rendgenski vidljivom nišom);
- b) izražene stenoze pilorusa i duodenuma;
- v) grizlica dvanaestopalačnog creva sa komplikacijama (penetracija, perforacija, krvarenja) ili učestalim krizama bolova;

3) bolesti creva:

- a) subokluzije;

4) bolesti jetre:

- a) ciroza jetre sa ezofagealnim varikozitetima ili ascitesom (dekompenzovana ciroza jetre);
- b) apces jetre;

5) akutne bolesti žučne kese i žučnih puteva:

- a) kamen žučne kese ili žučnih puteva;
- b) hidrops žučne kese;

6) akutne bolesti bubrega i mokraćnih kanala:

- a) teži oblici akutnog nefritisa i subdekompenzovana stanja bubrega;
- b) neprolazni mokraćni putevi praćeni sekundarnom infekcijom i hidronefrozom;

7) stanje i bolesti ženskih organa:

- a) trudnoća;
- b) metroragija;

8) bolesti zglobova:

- a) reumatska groznica u fazi evolucije, sa promenama na srcu i bez promena na srcu;

9) bolesti perifernog i centralnog nervnog sistema:

a) teže organske bolesti centralnog nervnog sistema, kao što su aktivna zapaljiva oboljenja, ekspanzivni procesi, heredidegenerativna oboljenja;

b) epilepsija, osim pri upućivanju u stacionarnu zdravstvenu organizaciju, odnosno ustanovu sa prirodnim faktorom lečenja;

v) teže psihoze i psihopatije;

10) bolesti endokrinog sistema:

a) teški oblik šećerne bolesti sklon acidozи;

b) druge teže endokrine bolesti (Su Cushing, Mb Simmonds, akromegalija, manifestna tetanija i dr.);

11) bolesti pluća:

a) emfizem pluća sa respiratornom insuficijencijom težeg stepena;

12) bolesti srca i krvnih sudova:

a) valvularne mane u fazi evolucije ili subdekompenzacije;

b) sve kartiopatije u fazi subdekompenzacije;

v) ostale teže organske bolesti srca: nestabilna angina pektoris i treći i četvrti stadijum opstruktivnih bolesti perifernih arterija;

g) stanje izrazito fiksiranog visokog krvnog pritiska, sa izraženim kardiocerebrorenalnim promenama;

13) bolesti kostiju:

a) osteoartikularna tuberkuloza.

B. KLIMATSKO LEČENJE NA PLANINAMA

I. Indikacije

Klimatsko lečenje na planinama do 1200 metara je indicirano za sledeće bolesti:

1) bolesti hematopoeznih organa:

a) jača sekundarna anemija po završenom bolničkom lečenju - dva puta posle završenog bolničkog lečenja;

2) nespecifične bolesti organa za disanje:

a) lakši i teži oblici bronhijalne astme - tri puta u toku poslednjih pet godina;

b) bolesti pluća - tri puta uzastopno posle lečenja hirurškom intervencijom i dopunskim lečenjem;

v) hronični bronhitis, opstruktivni, sa težim i srednjim ventilacionim oštećenjima - dva puta u toku poslednjih pet godina;

3) bolesti endokrinog sistema:

a) M. Basedow i hepatireoza u remisiji postignutoj lečenjem - dva puta u poslednjih pet godina;

4) psihički poremećaji:

- a) reaktivne psihoneuroze sa somatskim sptomima - kao nastavak bolničkog lečenja - dva puta u poslednjih pet godina;

5) tuberkuloza pluća i drugih organa:

- a) izlečena tuberkuloza pluća ili drugih organa, smirena aktivnim lečenjem - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- b) tuberkuloza pluća izlečena hirurškom intervencijom i dopunskim lečenjem - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- c) tuberkuloza seroza posle iščezavanja svih manifestacija aktiviteta - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- d) tuberkuloza oboljenja oka posle primljene specijalne terapije - dva puta u toku poslednjih pet godina.

II. Kontraindikacije

Lečenje na planinama je kontraindicirano za sledeće bolesti:

- 1) sve akutne teške bolesti praćene febrilitetom ili bez njega;
- 2) neuspelo lečenje malignih tumora i nestabilizovanih malignih hemopatija;
- 3) svi oblici tuberkuloze pluća i drugih organa, sa znacima aktiviteta;
- 4) nelečene perniciozne anemije;
- 5) kahektična i dementna stanja;
- 6) opsesivno - fobične neuroze;
- 7) oblici akutnog nefritisa i subdekompenzovanih stanja bubrega;
- 8) neprolazni mokraćni putevi praćeni sekundarnom infekcijom i hidronefrozom;
- 9) metroragija;
- 10) sve kardiopatije u subdekompenzovanoj fazi;
- 11) stanja izrazitog fiksiranog visokog krvnog pritiska sa izraženim kardiocerebrorenalnim promenama.

B. LEČENJE NA MORU

I. Indikacije

Lečenje na moru je indicirano za sledeće bolesti:

1) bolesti organa za disanje:

- a) lakši oblici bronhijalne astme koji iziskuju morsku klimu jedanput u toku poslednjih pet godina;
- b) teži oblici bronhijalne astme sa izraženom respiratornom insuficijencijom koji iziskuju morsku klimu - svake godine;
- c) difuzni hronični bronhitis, sa bronhiekstazijama ili bez bronhiekstazija, sa znacima teže respiratorne insuficijencije - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- d) veći hirurški zahvati gornjih i donjih disajnih puteva sa dodatnim lečenjem - dva puta posle operacije;

2) tuberkuloza:

- a) specifični limfadenitis po završenom tuberkulostatskom ili hirurškom lečenju - jedanput posle tog lečenja;
 - b) osteoartikularna tuberkuloza bez fistula - tri puta u toku poslednjih pet godina;
 - v) tuberkulozni adneksitis - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- 3) amputacioni patrlići u slučajevima teže hipotrofije mišića, razvoja kontraktura i dekubitalnih ulceru, kod priprema za promenu proteza - svake druge godine;
- 4) neuritis, polineuritis, polineuropatija i neuralgija (toksični, zapaljivi, metabolični ili traumatski) posle kliničke obrade i medikamentozne terapije u stacionarnoj zdravstvenoj organizaciji, odnosno ustanovi sa prirodnim faktorom lečenja - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- 5) generalizovane psorijaze:
- a) psorijaza u fazi generalizacije - svake druge godine;
 - b) generalizovani neurodermatitis ili hronične recidivirajuće alergične bolesti kože - dva puta u toku poslednjih pet godina;
- 6) koronarna bolest - stanje posle operativnih zahvata na srcu, koronarnim i velikim arterijama i na perifernim arterijskim krvnim sudovima:
- a) stanja posle infarkta miokarda, u svrhu rehabilitacije samo u specijalizovanim zdravstvenim organizacijama, odnosno ustanovama sa prirodnim faktorom lečenja - tri puta posle infarkata;
 - b) stanje posle operativnih zahvata na srcu, koronarnim i velikim krvnim sudovima, po završenom kliničkom lečenju samo u specijalizovanim zdravstvenim organizacijama, odnosno ustanovama - tri puta posle operacije;
 - v) manifestna i laboratorijski utvrđena stabilna angina pektoris - dva puta u toku poslednjih pet godina;
 - g) hronične progredientne opstruirajuće bolesti arterije ekstremiteta prvog i trećeg stadijuma, konzervativno ili operativno lečenje - tri puta u toku poslednjih pet godina.

U slučajevima iz odredaba pod a) i b) ove tačke lečenje se može sprovoditi i u specijalizovanim zdravstvenim organizacijama, odnosno ustanovama sa prirodnim faktorom lečenja koje nisu na moru;

- 7) reumatska groznica u fazi rekovalessencije - jedanput.

II. Kontraindikacije

Lečenje na moru je kontraindicirano za sledeće bolesti:

- 1) teže akutne bolesti, sa febrilitetom i bez febriliteta;
- 2) svi aktivni oblici tuberkuloze pluća, seroza i grla;
- 3) sve teške bolesti oka;
- 4) neuspelo lečenje malignih tumora i nestabilizovane maligne hemopatije;
- 5) perniciozne anemije, hemoragične dijateze, agranulozitoze, panimijelofitze;
- 6) ciroza jetre sa ezofagealnim varikozitetima ili asitesom;
- 7) teži oblici akutnog nefritisa i subdekompenzovana stanja bubrega;
- 8) kahektična i dementna stanja;
- 9) metroragija, teže organske bolesti nervnog sistema, kao što su zapaljenjska

- oboljenja, ekspanzivni procesi i heredidegenerativna oboljenja;
- 10) teže psihoze i psihopatije;
 - 11) epilepsija;
 - 12) M.Basedow i hipertireoza u fazi lečenja;
 - 13) teški oblici šećerne bolesti sa sklonošću acidozi;
 - 14) oboljenja srca u fazi subdekompensacije, osim ako se vojni invalid upućuje u specijalizovanu zdravstvenu organizaciju, odnosno ustanovu sa prirodnim faktorom lečenja;
 - 15) stanja izrazito fiksiranog visokog krvnog pritiska sa izraženim kardiocerebrorenalnim promenama;
 - 16) dermatozza sa ulceracijama.